

”

Малихін О., Липчевська І. Емоційний інтелект учителя як чинник результативності освітнього процесу в умовах воєнного стану. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2025. Том 13, № 6. С. 42-49. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i6-006>.

Malykhin O., Lipchevska I. Emotsiynyi intelekt uchytelia yak chynnyk rezultatyvnosti osvithnoho protsesu v umovakh voiennoho stanu [Teachers' emotional intelligence as a crucial factor in the effectiveness of the educational process under martial law conditions]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2025. Vol. 13, No 6. S. 42-49. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i6-006>.

УДК 378.091.12:159.942](477)"364"(045)

DOI: 10.31110/2616-650X-vol13i6-006

Олександр МАЛИХІН

Інститут педагогіки НАПН України, Україна

<https://orcid.org/0000-0001-6042-6298>

malykhinalex1972@gmail.com

Інна ЛІПЧЕВСЬКА

Інститут педагогіки НАПН України, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-6901-5863>

linla@ukr.net

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ УЧИТЕЛЯ ЯК ЧИННИК РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. У статті досліджується значення емоційного інтелекту вчителя як одного з чинників забезпечення якості освітнього процесу, особливо в умовах воєнного стану. Аналізуються сутність емоційного інтелекту педагога, його вплив на емоційний стан учнів, мотивацію до навчання, успішність адаптації до складних соціальних і психологічних обставин. Наголошується, що розвиток емоційного інтелекту вчителя сприяє створенню підтримувального освітнього середовища, забезпечує психологічну безпеку учнів і допомагає їм долати стресові ситуації. Окреслено зв'язок між рівнем емоційного інтелекту вчителів і їхньою здатністю до конструктивної комунікації, управління класом, підтримки дисципліни та формування довірливих стосунків з учнями. Наведено результати сучасних міжнародних і вітчизняних досліджень, які підтверджують, що педагоги з розвиненим емоційним інтелектом демонструють вищий рівень професійної ефективності, здатні знижувати рівень конфліктності в класі, а також запобігати емоційному вигоранню. За результатами аналізу нормативних документів, що регулюють професійну діяльність педагогів, публікацій українських науковців у галузі педагогіки протягом останніх п'яти років, відгуків учнів, учителів і батьків щодо наявних освітніх (навчальних) втрат і потенційних можливостей їх мінімізації виокремлено суперечності між існуючими вимогами до рівня розвитку емоційного інтелекту вчителів і реальним станом їхньої підготовки в закладах освіти. У статті обґрунтовується необхідність запровадження системних заходів для розвитку емоційного інтелекту вчителів на рівні підготовки майбутніх педагогів, а також у межах програм підвищення кваліфікації. Запропоновано перспективні напрями подальших досліджень, що охоплюють розроблення й упровадження методичних рекомендацій для розвитку емоційного інтелекту вчителів, адаптацію зарубіжного досвіду й оцінювання ефективності відповідних освітніх ініціатив.

Ключові слова: емоційний інтелект; професійна діяльність вчителя; освітній процес; психологічна стійкість; адаптація; мотивація.

Oleksandr MALYKHIN

Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0001-6042-6298>

malykhinalex1972@gmail.com

Inna LIPCHEVSKA

Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-6901-5863>

linla@ukr.net

TEACHERS' EMOTIONAL INTELLIGENCE AS A CRUCIAL FACTOR IN THE EFFECTIVENESS OF THE EDUCATIONAL PROCESS UNDER MARTIAL LAW CONDITIONS

Abstract. The article explores the significance of teachers' emotional intelligence as a key factor in ensuring the quality of the educational process, particularly under martial law. The essence of teachers' emotional intelligence, its impact on students' emotional well-being, motivation for learning, and successful adaptation to complex social and psychological circumstances are analyzed. It is emphasized that the development of teachers' emotional intelligence contributes to creating a supportive educational environment, ensuring students' psychological safety, and helping them cope with stressful situations. The study outlines the relationship between teachers' emotional intelligence levels and their ability to engage in constructive communication, manage the classroom effectively, maintain discipline, and build trusting relationships with students. The findings of recent international and national research confirm that teachers with well-developed emotional intelligence demonstrate higher levels of professional effectiveness, reduce conflict levels in the classroom, and prevent emotional burnout. Based on an analysis of regulatory documents governing teachers' professional activities, Ukrainian scholars recent publications in the field of pedagogy, feedback from students, teachers and parents regarding existing educational losses and potential mitigation strategies, the article highlights discrepancies between the existing requirements for teachers' emotional intelligence and the actual level of their preparation in educational institutions. The necessity of implementing systematic measures for the development of teachers' emotional intelligence, both during the training of future educators and within professional development programs, is substantiated. The article proposes promising directions for further research, including the development and implementation of methodological recommendations for enhancing

teachers' emotional intelligence, the adaptation of international best practices, and the evaluation of the effectiveness of related educational initiatives.

Keywords: *emotional intelligence; professional teaching activity; educational process; psychological resilience; adaptation; motivation.*

Постановка проблеми. Повномасштабне воєнне вторгнення російської федерації на територію України значно вплинуло на психоемоційний стан населення (дітей, молоді й дорослих). Постійна невизначеність, необхідність пристосування до умов життя під час дії воєнного стану в країні, а також соціальні й економічні труднощі створюють серйозні виклики для багатьох родин. У таких умовах особливої важливості набувають питання психофізичного благополуччя, динамічної адаптації до непередбачуваних зовнішніх обставин й ефективного подолання стресу, а отже розвитку резиліентності й емоційного інтелекту особистості.

У сфері освіти акцентується увага на створенні психологічно комфортного середовища, забезпеченні емоційної підтримки учасників освітнього процесу, а також розвитку таких особистісних якостей учнів, як витривалість, стійкість, мотивація до навчання та самореалізації. Особливу увагу приділяють формуванню здатності учнів до емоційної стабільності й успішного подолання викликів, які виникають у навчальній діяльності та повсякденному житті.

Важливою є емоційна готовність педагогів до професійно-педагогічної діяльності в наявних у країні умовах. Здатність учителів розуміти емоційні стани учнів, застосовувати сучасні методи регуляції емоцій і надавати психологічну підтримку є вирішальними як для поточної стабілізації емоційного стану дітей і підлітків, так і для успішності їхнього довготривалого адаптаційного процесу.

Згідно результатів Всесвітнього економічного форуму в Давосі (2025 р.), резиліентність, гнучкість і адаптивність займають одну з перших позицій серед необхідних навичок для успішності особистості. Також ключовими визначено: аналітичне мислення, креативне мислення, здатність до лідерства й соціального впливу, умовитованість і самоусвідомлення. Поєднання когнітивних, особистісних і соціально-емоційних умінь у п'ятірці найважливіших свідчить про значущість розвитку емоційно-вольової сфери сучасної людини, її соціальної й комунікативної компетентностей [34]. Ця тенденція є сталою продовж тривалого часу. Так, за результатами Всесвітнього економічного форуму в Давосі в 2023 році, емоційний інтелект послугував основою для виокремлення таких ключових професійних навичок 2023–2027 років, як витривалість, стресостійкість і гнучкість; лідерство та соціальний вплив [20]. Ще раніше, у 2021 році емоційний інтелект був визначений як перша з семи ключових гнучких навичок, необхідних для професійної успішності людини [42].

У той же час, огляд науково-педагогічної літератури показав, що в українському науковому етері обмежена кількість ґрунтовних праць, у яких розглядається розвиток емоційного інтелекту суб'єктів освітнього процесу (насамперед, (майбутніх) учителів) [5; 7; 10]. Розроблення цього напрямку дослідження має суттєво сприяти збереженню якості освітнього процесу в умовах воєнного стану й удосконаленню професійно-педагогічної практики вчителів закладів загальної середньої освіти в повоєнний період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняному науковому доробку емоційний інтелект переважно розглядається як предмет дослідження в межах психологічної науки, де це поняття отримало теоретичне обґрунтування та стало складовою наукового дискурсу. Цьому питанню присвячено фундаментальні праці психологів [2-5; 8; 9; 13]. Водночас, у світовій спільноті феномен емоційного інтелекту привернув значну увагу представників інших наукових галузей, зокрема гуманітарних, соціальних і педагогічних дисциплін, ставши об'єктом міждисциплінарного вивчення.

Аналіз іноземних наукових публікацій у сфері педагогіки засвідчує увагу теоретиків і практиків до дидактичного потенціалу розвитку емоційного інтелекту вчителів задля підвищення ефективності освітнього процесу. У наукометричній базі Web of Science станом на лютий 2025 р. налічується близько 2000 публікацій за досліджуваним напрямом. Зокрема, з 2019 року щорічно публікувалося 150–200 статей, у 2024 р. – 246 статей за досліджуваним напрямом. Загалом, можна прослідкувати кореляцію між інтенсивністю розроблення науковцями проблемного поля феномену емоційного інтелекту суб'єктів освітнього процесу (учителів, учнів) і необхідністю мінімізації/компенсації освітніх втрат, зумовлених глобальним негативним впливом пандемії Covid-19 на систему освіти.

Отже, пріоритетність розроблення питань емоційного інтелекту суб'єктів освітнього процесу не є специфічною проблемою вітчизняної системи освіти, зумовленою її функціонуванням під впливом непередбачуваних глобальних факторів. В останні п'ять років у міжнародній спільноті наявна значна увага педагогів, психологів і соціологів до питань психолого-педагогічного й соціально-психологічного потенціалу емоційного інтелекту вчителя, можливостей і шляхів його розвитку.

Метою публікації є уточнення змісту поняття «емоційний інтелект» як психолого-педагогічного феномена й розкриття значення емоційного інтелекту вчителя як необхідного чинника успішності його професійно-педагогічної діяльності в умовах воєнного стану.

Завдання статті включають (1) ретроспективний аналіз становлення поняття «емоційний інтелект» у психолого-педагогічній літературі; (2) вивчення сучасної наукової літератури щодо питання актуальності формування й розвитку емоційного інтелекту вчителя та його впливу на успішність освітнього процесу, (3) виокремлення суперечностей у вітчизняній освіті, розв'язання яких суттєво сприятиме розвитку емоційного інтелекту вчителів закладів загальної середньої освіти.

Методи дослідження. Аналіз, систематизація й узагальнення вітчизняних і зарубіжних наукових праць щодо розуміння поняття «емоційний інтелект» і його психолого-педагогічного потенціалу; вивчення вітчизняного освітнього простору щодо актуальності розвитку емоційного інтелекту вчителя як складової його професійно-педагогічної компетентності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024 р.) засвідчує увагу до розвитку емоційного інтелекту вчителів як складової їхньої психологічної та емоційно-етичної компетентностей. Так, остання включає здатність педагога (1) усвідомлювати особисті відчуття, почуття, емоції, потреби й емоційні стани інших учасників освітнього процесу, керувати власними емоційними станами; (2) конструктивно й безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; (3) усвідомлювати й поціновувати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі. Вона інтегрована з психологічною компетентністю вчителя, а саме – його здатністю (1) визначати й урахувати в освітньому процесі вікові й індивідуальні особливості учнів, їхній психоемоційний стан; (2) використовувати стратегії роботи з дітьми / підлітками, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності; (3) формувати мотивацію суб'єктів освітнього процесу й організовувати їхню навчальну (навчально-пізнавальну) діяльність; (4) формувати шкільну (класну) спільноту, у якій поважають і враховують права кожного.

У сучасній науковій практиці поняття «емоційний інтелект» є загальноновживаним (уведено М. Beldoch у межах розроблення напряму соціальної психології в 1964 році). Водночас воно характеризується поліморфізмом, адже акцентуація тих чи інших складових цього феномену значною мірою залежить від контексту його визначення. Приклади дефініцій наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Дефініції поняття «емоційний інтелект», які є усталеними в педагогічній спільноті

Автор	Визначення поняття «емоційний інтелект»
Mayer, J. D., & Salovey, P. (1990)	Здатність людини сприймати, усвідомлювати, оцінювати та висловлювати емоції; використовувати емоційність для стимуляції мислення, розвитку емоційно-вольової й інтелектуальної сфер [30].
Goleman, D. (1995)	Комплексна здатність особистості розпізнавати власні почуття та почуття інших людей задля самомотивації, керування власними емоціями та впливу на емоції інших, що включає самосвідомість, саморегуляцію, мотивацію, емпатію та соціальні навички [18; 19].
Bar-On, R. (1997)	Комплекс некогнітивних здібностей, компетентностей і навичок особистості, які впливають на її успіх у житті [17].
Mayer, J. D., Caruso, D. R. & Salovey, P. (2016)	Здатність усвідомлювати сенс емоцій, їхні причини та наслідки; свідомо використовувати емоції у власній розумовій діяльності [29].
Goleman, D. (2017)	Емоційний інтелект охоплює саморегуляцію, самоусвідомлення, мотивацію, соціальні навички й емпатію. Перші три компоненти належать до навичок самоменеджменту, тоді як останні два пов'язані зі взаємодією з іншими людьми під час встановлення міжособистісних стосунків [22].
Adamakis, M & Dania, A. (2021)	Здатність розпізнавати, розуміти та регулювати як власні емоції, так і емоції інших людей [14].
Mancini, G., Biolcati, R., Joseph, D., Trombini, E. & Andrei, F. (2022)	Складний концепт, що охоплює широкий спектр когнітивних, емоційних і міжособистісних навичок [15]
O'Connor, P. J., Hill, A., Kaya, M. & Martin, B. (2019); Dogru, C. (2022)	Здатність сприймати, розуміти, регулювати та виражати власні емоції та емоції інших людей. Він включає емоційну обізнаність, емоційне мислення, управління емоціями й емоційну комунікацію [33]

Дослідження емоційного інтелекту та його впливу на розвиток особистості дало змогу розробити та теоретично обґрунтувати концепції емоційного інтелекту як:

– основи для розвитку інших гнучких навичок (він забезпечує необхідну емоційну стійкість, самосвідомість і соціальну компетентність) [32];

– додаткового рівня («надбудови») над системою гнучких навичок особистості, який дає змогу використовувати їх більш дієво: підвищує професійну результативність (здатність керувати емоціями сприяє збереженню спокою в стресових ситуаціях і прийняттю більш обдуманих рішень), лідерські якості (дає змогу мотивувати, вирішувати конфлікти й вибудовувати атмосферу довіри в колективі) тощо [24; 41].

Актуальні питання розроблення проблеми емоційного інтелекту вчителів представлено в публікаціях R. Stern і J. Patti, B. Stafford-Brizard, L. Wang та інших. Так, на думку англійських учених R. Stern і J. Patti емоційний інтелект є важливим для вчителів і директорів шкіл, оскільки він дає змогу більш ефективно управляти особистими емоціями, що позитивно впливає на лідерство та загальну атмосферу в колективі класу/шкільній спільноті загалом. Навчання саморегуляції емоцій сприяє підвищенню психологічної безпеки, зниженню стресу та вигорання педагогів, що, у свою чергу, створює умови для творчості, співпраці та покращення освітнього (навчального) середовища закладу [40].

B. Stafford-Brizard (США) також підкреслює важливість емоційного інтелекту вчителів для створення емоційно-безпечного освітнього (навчального) середовища в закладі освіти, яке підвищує ефективність освітнього (навчального) процесу. Здатність учителя регулювати свої емоції дає змогу конструктивно впливати на учнівський колектив у конфліктних ситуаціях, підтримувати дисципліну й ефективне навчання в класі. Емоційна регуляція вчителів зменшує рівень стресу серед учнів [35].

L. Wang (Китай) розглядає зв'язок між емоційним інтелектом учителів і успішністю учнів через чинники робочої залученості та самоефективності. Науковець, як і згадані вище автори, зазначає, що емоційний інтелект дає змогу вчителям краще розуміти та регулювати свої емоції, що сприяє створенню позитивного освітнього (навчального) середовища. Це посилює їхню залученість до повсякденного життя учнів (їхніх успіхів і невдач), що, у свою чергу, впливає на професійно-педагогічну діяльність учителів – у педагогів формується переконання стосовно здатності досягати успіху в розв'язанні професійних завдань. Висока самоефективність (упевненість у власній професійно-педагогічній компетентності) і залученість учителів створюють умови для підвищення мотивації навчання учнів і їхньої академічної успішності. Отже, рівень розвитку емоційного інтелекту вчителів сприяє формуванню атмосфери підтримки й довіри, яка є необхідною для забезпечення прогресу учнів за всіма напрямками розвитку. Крім того, це дає змогу вчителям краще справлятися зі стресовими ситуаціями, зменшуючи професійне вигорання, що підвищує якість їхньої роботи [39].

Загалом, у наукових публікаціях 2024 р. акцентується увага на позитивному впливі розвитку емоційного інтелекту вчителя на його креативність у професійно-педагогічній діяльності [14]; зв'язку між емоційним інтелектом учителя та його лідерськими якостями [25], психологічним здоров'ям [21], здатністю продуктивно працювати в кризових ситуаціях [26], стійкістю до професійного вигорання [16; 28] тощо.

Учителі з високим рівнем емоційного інтелекту будують більш довірливі стосунки з учнями, що позитивно впливає на рівень їхньої мотивації й залученості до освітнього (навчального) процесу, підвищує продуктивність та академічні досягнення учнів, а також створює умови для їхнього емоційного розвитку (емоційно-вольової сфери загалом і емоційного інтелекту зокрема), дає змогу ефективно взаємодіяти з учнями, підтримувати невимушений позитивний фон освітнього (навчального) процесу [36]. Наявні статті, присвячені аспектам позитивного впливу розвитку емоційного інтелекту вчителя на вмотивованість учнів до навчання [31]; задоволеність учнів освітнім (навчальним) процесом [15]; соціальний розвиток учнів; сформованість їхніх морально-етичних переконань і ціннісних орієнтирів [23]; комунікаційні навички [22; 33].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Аналізуючи роль емоційного інтелекту вчителя для підвищення ефективності освітнього (навчального) процесу й управління класом науковці зазначають, що він є ключовим елементом успішності професійної діяльності вчителів. Згідно думки сучасних вчених, учителі з високим рівнем емоційного інтелекту більш ефективно управляють класом, зменшують кількість і гостроту конфліктів, керують поведінкою учнів і підтримують продуктивну освітню (навчальну) атмосферу в класі. Такі педагоги здатні швидше ідентифікувати та регулювати емоційні сплески учнів, що сприяє кращій організації освітнього (навчального) процесу.

Н. Арістова, І. Ліпчевська, О. Малихін, М. Павельчук, Р. Попов, О. Топузов акцентують увагу на тому, що педагоги, які спроможні керувати своїми емоціями й емоціями учнів, здатні в умовах воєнного стану створювати сприятливі умови для навчання, що позитивно впливає на академічну успішність учнів і загальну атмосферу в учнівському колективі; сформованість емоційного інтелекту вчителів дає їм змогу підтримувати емоційно-комфортне освітнє середовище, яке є життєво необхідним для учнів у кризових умовах.

Вивчення вітчизняного освітнього простору (нормативно-правової бази середньої освіти (Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024 р.); Державного стандарту базової середньої освіти (2020 р.); Державного стандарту профільної середньої освіти (2024 р.) та ін.), публікацій українських науковців у галузі педагогіки протягом останніх п'яти років [6;

7; 12; 27; 38], відгуків учнів, учителів і батьків щодо наявних освітніх (навчальних) втрат і потенційних можливостей їх мінімізації [1; 11; 37] свідчить про наявність суперечностей між:

- існуючим запитом системи освіти на високий рівень розвитку емоційного інтелекту вчителів як складової їхньої професійно-педагогічної компетентності та реальним рівнем його сформованості в педагогів;

- необхідністю системного педагогічного впливу на процеси формування і розвитку емоційного інтелекту (майбутніх) учителів і відсутністю ґрунтовних теоретичних, комплексних теоретико-практичних напрацювань щодо його розвитку в умовах воєнного стану;

- заявленими на законодавчому рівні вимогами щодо сформованості психологічної та емоційно-етичної компетентностей учителів і нерозробленістю механізмів їх практичної реалізації;

- швидкою вимушеною цифровізацією вітчизняного освітнього простору та складністю забезпечення повноцінного емоційно-психологічного розвитку особистості в умовах дистанційної/змішаної/гібридної форм навчання (підвищення кваліфікації) педагогів.

Розвиток емоційного інтелекту вчителів – це необхідна інвестиція в майбутнє української системи освіти, яка набуває першочергової значущості в контексті підтримки психічного здоров'я й емоційної стабільності дітей і молоді в умовах воєнного стану в країні. Цей напрям має набути пріоритетності під час модернізації (оновлення) системи професійної підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти й у межах програм підвищення кваліфікації практикуючих учителів.

Список використаних джерел

1. Алексеєнко, Т., Петрук, О., Барановська, О., Ліпчевська, І., & Павлова, Т. (2024). *Дидактико-методичний супровід подолання навчальних втрат у базовій середній школі*. Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка.
2. Власова, О. (2005). *Психологія соціальних здібностей: Структура, динаміка, чинники розвитку* (монографія). Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет».
3. Дерев'янка, С. (2016). *Феноменологія емоційного інтелекту* (навчально-методичний посібник). Поліграф.
4. Зарицька, В. (2010). *Теоретико-методологічні основи розвитку емоційного інтелекту у контексті професійної підготовки* (монографія). Класичний приватний університет.
5. Логвись, О. (2022). Дослідження розвитку емоційного інтелекту майбутніх педагогів у контексті освітньої євроінтеграції. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. Спецвипуск*, 70–77. <https://doi.org/10.30970/PS.2022.spec.10>
6. Малихін, О., Арістова, Н., & Ліпчевська, І. (2024). Цифровізація профільної середньої освіти як інструмент мінімізації навчальних втрат учнів в умовах воєнного стану. *Ukrainian Educational Journal*, 4, 57–64. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-4-57-64>
7. Малихін, О., & Ліпчевська, І. (2025). *Рівень розвитку емоційного інтелекту вчителя як передумова забезпечення якості освітнього процесу в умовах воєнного стану*. Світ дидактики: дидактика в сучасному світі, Київ.
8. Матійків, І. (2012). *Тренінг емоційної компетентності* (навчально-методичний посібник). Педагогічна думка.
9. Носенко, Е., & Коврига, Н. (2003). *Емоційний інтелект: Концептуалізація феномену, основні функції* (монографія).
10. Пантюк, М., Садова, І., Ілляш, С., & Синьчук, О. (2024). Емоційний інтелект як основа професійної успішності вчителя початкових класів. *Молодь і ринок*, 4/224, 7–11. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.303885>
11. Петрук, О., Алексеєнко, Т., Барановська, О., Ліпчевська, І., & Павлова, Т. (2024). *Дидактико-методичний супровід подолання навчальних втрат у початковій освіті* (методичні рекомендації). Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка.
12. Топузов, О., Малихін, О., Арістова, Н., Алексеєва, С., Попов, Р., Шелестова, Л., & Барановська, О. (2024). *Теорія і практика індивідуалізації навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти* (монографія). Видавничий дім «Освіта».
13. Шпак, М. (2011). Емоційний інтелект в контексті сучасних психологічних досліджень. *Психологія особистості*, 1, 282–288.
14. Abdulkader, W. F. A. & Al Naggar, S. A. M. (2024). Emotional intelligence and its relation to job creativity in preschool teachers of at-risk children: A cross-sectional study. *International Journal of ADVANCED AND APPLIED SCIENCES*, 11(2), 73–81. <https://doi.org/10.21833/ijaas.2024.02.010>
15. Al Jaber, A. T., Alzouebi, K., & Abu Khurma, O. (2024). An Investigation into the Impact of Teachers' Emotional Intelligence on Students' Satisfaction of Their Academic Achievement. *Social Sciences*, 13(5), 244. <https://doi.org/10.3390/socsci13050244>
16. Andreu-Moñino, A., & Martínez-Ramón, J.-P. (2023). Emotional intelligence and burnout syndrome in secondary school teachers. *Estudios sobre Educación*, 46, 195–217. <https://doi.org/10.15581/004.46.009>
17. BPSySc, H. C. (2019, Січень 30). *The Theories of Emotional Intelligence Explained*. PositivePsychology.Com. URL: <https://positivepsychology.com/emotional-intelligence-theories/>
18. Daniel Goleman's Emotional Intelligence Theory: Explanation and Examples. (2013, Лютий 27). Resilient Educator. URL: <https://resilienteducator.com/classroom-resources/daniel-golemans-emotional-intelligence-theory-explained/>
19. Emmerling, R. J. (2003). Emotional Intelligence: Issues and Common Misunderstandings. *Issues and Recent Developments in Emotional Intelligence*, 1(1).

20. *Future of Jobs Report 2023* (INSIGHT REPORT). (2023).
21. Gilar-Corbi, R., Perez-Soto, N., Izquierdo, A., Castejón, J.-L., & Pozo-Rico, T. (2024). Emotional factors and self-efficacy in the psychological well-being of trainee teachers. *Frontiers in Psychology*, 15, 1434250. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1434250>
22. Guo, J., Asmawi, A., & Fan, L. (2024). The Mediating Role of Emotional Intelligence in the Relationship Between Social Anxiety and Communication Skills Among Middle School Students in China. *International Journal of Adolescence and Youth*, 29(1), 2389315. <https://doi.org/10.1080/02673843.2024.2389315>
23. Koç, S., Altınay, F., Koç, A., Altınay, Z., & Dagli, G. (2024). Cooperation of Emotional Intelligence and Social Activities in Education: Effects on School Culture and Value Acquisition. *Sustainability*, 16(14), 6022. <https://doi.org/10.3390/su16146022>
24. Lee, M. (2024, Березень 29). *Emotional Intelligence as a Soft Skill* – Online Business School. URL: <https://esoftskills.com/emotional-intelligence-as-a-soft-skill/>
25. Li, M., Liu, F., & Yang, C. (2024). Teachers' Emotional Intelligence and Organizational Commitment: A Moderated Mediation Model of Teachers' Psychological Well-Being and Principal Transformational Leadership. *Behavioral Sciences*, 14(4), 345. <https://doi.org/10.3390/bs14040345>
26. López Cassá, E., & Bisquerra Alzina, R. (2024). Emotional education in times of crisis. *RELIEVE - Revista Electrónica de Investigación y Evaluación Educativa*, 30(1). <https://doi.org/10.30827/relieve.v30i1.30381>
27. Malykhin, O., Aristova, N., Zahorulko, M., & Lipchevska, I. (2024). Students' Visual Literacy Development in Primary School: The Influence of Teachers' Ability to Visualize Educational Information. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference*, 1, 465–475. <https://doi.org/10.17770/sie2024vol1.7913>
28. Martínez-Álvarez, I., Llamas-Salguero, F., & Hidalgo-Fuentes, S. (2024). Burnout in teachers: Predictive role of emotional intelligence and humor. *Revista Digital de Investigación en Docencia Universitaria*, 18(2), e1838. <https://doi.org/10.19083/ridu.2024.1838>
29. Mayer, J. D., Caruso, D. R., & Salovey, P. (2016). The Ability Model of Emotional Intelligence: Principles and Updates. *Emotion Review*, 8(4), 290–300. <https://doi.org/10.1177/1754073916639667>
30. Mayer, J., & Salovey, P. (1990). Emotional Intelligence. *Imagination, Cognition, and Personality*, 9(3), 185–211.
31. Rahman, Md. H., Bin Amin, M., Yusof, M. F., Islam, Md. A., & Afrin, S. (2024). Influence of Teachers' Emotional Intelligence on Students' Motivation for Academic Learning: An Empirical Study on University Students of Bangladesh. *Cogent Education*, 11(1), 2327752. <https://doi.org/10.1080/2331186X.2024.2327752>
32. *Soft Skills and Emotional Intelligence*. (2015, Березень 6). National Soft Skills Association. URL: <https://www.nationalsoftskills.org/soft-skills-and-emotional-intelligence/>
33. Teegne, B., & Wondimu, H. (2024). Emotional Intelligence and Effective Communication as Predictors of Organizational Commitment Among Ethiopian Public University Instructors. *Cogent Education*, 11(1), 2312031. <https://doi.org/10.1080/2331186X.2024.2312031>
34. *The Future of Jobs Report 2025*. (2025). World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2025/in-full/3-skills-outlook/>
35. *The Power of Educator EQ*. (б. д.). ASCD. Вилучено 28, Січень 2025, URL: <https://www.ascd.org/el/articles/the-power-of-educator-eq>
36. Todmal, A. D., Rao, G. S., & Gagare, K. (2023). The Role of Emotional Intelligence in Effective Teaching and Classroom Management. *Classroom Management*, 1.
37. Topuzov, O., Malykhin, O., Aristova, N., Kalinina, L., & Mosiakova, I. (2024). Learning Losses Among Students of General Secondary Schools in Ukraine as a Consequence of Unpredictable Global Challenges: Challenges and Perspectives. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference*, 1, 563–572. <https://doi.org/10.17770/sie2024vol1.7915>
38. Topuzov, O., Malykhin, O., Aristova, N., Zahorulko, M., & Lipchevska, I. (2024). Visualizing Educational Information: Primary School Teachers' Views. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference*, 1, 573–584. <https://doi.org/10.17770/sie2024vol1.7885>
39. Wang, L. (2022). Exploring the Relationship Among Teacher Emotional Intelligence, Work Engagement, Teacher Self-Efficacy, and Student Academic Achievement: A Moderated Mediation Model. *Frontiers in Psychology*, 12, 810559. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.810559>
40. *Why Emotional Intelligence Matters for Educators*. (2024, Березень 6). Harvard Graduate School of Education. URL: <https://www.gse.harvard.edu/ideas/edcast/24/03/why-emotional-intelligence-matters-educators>
41. Wilcox, L. (2015, Липень 6). *Emotional Intelligence Is No Soft Skill*. Professional & Executive Development. Harvard DCE. URL: <https://professional.dce.harvard.edu/blog/emotional-intelligence-is-no-soft-skill/>
42. *7 Key Soft Skills of Successful People*. (2021, Січень 8). World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/stories/2021/01/7-key-soft-skills-of-successful-people/>

References

1. Aliksieienko, T., Petruk, O., Baranovska, O., Lipchevska, I., & Pavlova, T. (2024). *Dydaktyko-metodychnyi suprovod podolannia navchalnykh vtrat u bazovii serednii shkoli*. Instytut pedahohiky NAPN Ukrainy, Pedahohichna dumka. (in Ukrainian).
2. Vlasova, O. (2005). *Psykhologhiia sotsialnykh zdibnostei: Struktura, dynamika, chynnyky rozvytku* (monohrafiia). Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr «Kyivskiy universytet». (in Ukrainian).
3. Derevianko, S. (2016). *Fenomenologhiia emotsiinoho intelektu* (navchalno-metodychnyi posibnyk). Polihraf. (in Ukrainian).
4. Zarytska, V. (2010). *Teoretyko-metodolohichni osnovy rozvytku emotsiinoho intelektu u konteksti profesiinoy pidhotovky* (monohrafiia). Klasychnyi pryvatnyi universytet. (in Ukrainian).

5. Lohvys, O. (2022). Doslidzhennia rozvytku emotsiinoho intelektu maibutnykh pedahohiv u konteksti osvitoi yevrointehratsii. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya psykholohichni nauky. Spetsvypusk*, 70–77. <https://doi.org/10.30970/PS.2022.spec.10> (in Ukrainian).
6. Malykhin, O., Aristova, N., & Lipchevska, I. (2024). Tsyfrovizatsiia profilnoi serednoi osvity yak instrument minimizatsii navchalnykh vtrat uchniv v umovakh voiennoho stanu. *Ukrainian Educational Journal*, 4, 57–64. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-4-57-64> (in Ukrainian).
7. Malykhin, O., & Lipchevska, I. (2025). *Riven rozvytku emotsiinoho intelektu vchytelia yak peredumova zabezpechennia yakosti osvitnoho protsesu v umovakh voiennoho stanu*. Svit dydaktyky: dydaktyka v suchasnomu sviti, Kyiv. (in Ukrainian).
8. Matiuk, I. (2012). *Treninh emotsiinoi kompetentnosti (navchalno-metodychni posibnyk)*. Pedagogichna dumka. (in Ukrainian).
9. Nosenko, E., & Kovryha, N. (2003). *Emotsiinyi intelekt: Kontseptualizatsiia fenomenu, osnovni funktsii* (monohrafiia). (in Ukrainian).
10. Pantiuk, M., Sadova, I., Illiash, S., & Synchuk, O. (2024). Emotsiinyi intelekt yak osnova profesiinoi uspihynosti vchytelia pochatkovykh klasiv. *Molod i rynek*, 4/224, 7–11. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.303885> (in Ukrainian).
11. Petruk, O., Aliexsieienko, T., Baranovska, O., Lipchevska, I., & Pavlova, T. (2024). *Dydaktyko-metodychni suprovod podolannia navchalnykh vtrat u pochatkovii osviti* (metodychni rekomendatsii). Instytut pedahohiky NAPN Ukrainy, Pedagogichna dumka. (in Ukrainian).
12. Topuzov, O., Malykhin, O., Aristova, N., Aliexsieieva, S., Popov, R., Shelestova, L., & Baranovska, O. (2024). *Teoriia i praktyka indyvidualizatsii navchannia v umovakh zmishanoi formy orhanizatsii osvitnoho protsesu v zakladakh zahalnoi serednoi osviti* (monohrafiia). Vydavnychiy dim «Osvita». (in Ukrainian).
13. Shpak, M. (2011). Emotsiinyi intelekt v konteksti suchasnykh psykholohichnykh doslidzhen. *Psykhologhiia osobystosti*, 1, 282–288. (in Ukrainian).
14. Abdulkader, W. F. A. & Al Naggar, S. A. M. (2024). Emotional intelligence and its relation to job creativity in preschool teachers of at-risk children: A cross-sectional study. *International Journal of ADVANCED AND APPLIED SCIENCES*, 11(2), 73–81. <https://doi.org/10.21833/ijaas.2024.02.010> (in English).
15. Al Jaberi, A. T., Alzouebi, K., & Abu Khurma, O. (2024). An Investigation into the Impact of Teachers' Emotional Intelligence on Students' Satisfaction of Their Academic Achievement. *Social Sciences*, 13(5), 244. <https://doi.org/10.3390/socsci13050244> (in English).
16. Andreu-Moñino, A., & Martínez-Ramón, J.-P. (2023). Emotional intelligence and burnout syndrome in secondary school teachers. *Estudios sobre Educación*, 46, 195–217. <https://doi.org/10.15581/004.46.009> (in English).
17. BPsySc, H. C. (2019, Січень 30). *The Theories of Emotional Intelligence Explained*. PositivePsychology.Com. <https://positivepsychology.com/emotional-intelligence-theories/> (in English).
18. Daniel Goleman's Emotional Intelligence Theory: Explanation and Examples. (2013, Лютий 27). Resilient Educator. <https://resilienteducator.com/classroom-resources/daniel-golemans-emotional-intelligence-theory-explained/> (in English).
19. Emmerling, R. J. (2003). Emotional Intelligence: Issues and Common Misunderstandings. *Issues and Recent Developments in Emotional Intelligence*, 1(1). (in English)
20. *Future of Jobs Report 2023* (INSIGHT REPORT). (2023). (in English)
21. Gilar-Corbi, R., Perez-Soto, N., Izquierdo, A., Castejón, J.-L., & Pozo-Rico, T. (2024). Emotional factors and self-efficacy in the psychological well-being of trainee teachers. *Frontiers in Psychology*, 15, 1434250. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1434250> (in English).
22. Guo, J., Asmawi, A., & Fan, L. (2024). The Mediating Role of Emotional Intelligence in the Relationship Between Social Anxiety and Communication Skills Among Middle School Students in China. *International Journal of Adolescence and Youth*, 29(1), 2389315. <https://doi.org/10.1080/02673843.2024.2389315> (in English).
23. Koç, S., Altınay, F., Koç, A., Altınay, Z., & Dagli, G. (2024). Cooperation of Emotional Intelligence and Social Activities in Education: Effects on School Culture and Value Acquisition. *Sustainability*, 16(14), 6022. <https://doi.org/10.3390/su16146022> (in English).
24. Lee, M. (2024, Березень 29). *Emotional Intelligence as a Soft Skill—Online Business School*. <https://esoftware.com/emotional-intelligence-as-a-soft-skill/> (in English).
25. Li, M., Liu, F., & Yang, C. (2024). Teachers' Emotional Intelligence and Organizational Commitment: A Moderated Mediation Model of Teachers' Psychological Well-Being and Principal Transformational Leadership. *Behavioral Sciences*, 14(4), 345. <https://doi.org/10.3390/bs14040345> (in English).
26. López Cassà, E., & Bisquerra Alzina, R. (2024). Emotional education in times of crisis. *RELIEVE - Revista Electrónica de Investigación y Evaluación Educativa*, 30(1). <https://doi.org/10.30827/relieve.v30i1.30381> (in English)
27. Malykhin, O., Aristova, N., Zahorulko, M., & Lipchevska, I. (2024). Students' Visual Literacy Development in Primary School: The Influence of Teachers' Ability to Visualize Educational Information. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference*, 1, 465–475. <https://doi.org/10.17770/sie2024vol1.7913> (in English).
28. Martínez-Álvarez, I., Llamas-Salguero, F., & Hidalgo-Fuentes, S. (2024). Burnout in teachers: Predictive role of emotional intelligence and humor. *Revista Digital de Investigación en Docencia Universitaria*, 18(2), e1838. <https://doi.org/10.19083/ridu.2024.1838> (in English).
29. Mayer, J. D., Caruso, D. R., & Salovey, P. (2016). The Ability Model of Emotional Intelligence: Principles and Updates. *Emotion Review*, 8(4), 290–300. <https://doi.org/10.1177/1754073916639667> (in English).
30. Mayer, J., & Salovey, P. (1990). Emotional Intelligence. *Imagination, Cognition, and Personality*, 9(3), 185–211. (in English).

31. Rahman, Md. H., Bin Amin, M., Yusof, M. F., Islam, Md. A., & Afrin, S. (2024). Influence of Teachers' Emotional Intelligence on Students' Motivation for Academic Learning: An Empirical Study on University Students of Bangladesh. *Cogent Education*, 11(1), 2327752. <https://doi.org/10.1080/2331186X.2024.2327752> (in English).
32. *Soft Skills and Emotional Intelligence*. (2015, Березень 6). National Soft Skills Association. <https://www.nationalsoftskills.org/soft-skills-and-emotional-intelligence/> (in English).
33. Tegegne, B., & Wondimu, H. (2024). Emotional Intelligence and Effective Communication as Predictors of Organizational Commitment Among Ethiopian Public University Instructors. *Cogent Education*, 11(1), 2312031. <https://doi.org/10.1080/2331186X.2024.2312031> (in English).
34. *The Future of Jobs Report 2025*. (2025). World Economic Forum. <https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2025/in-full/3-skills-outlook/> (in English).
35. *The Power of Educator EQ*. (б. д.). ASCD. Вилучено 28, Січень 2025, із <https://www.ascd.org/el/articles/the-power-of-educator-eq> (in English).
36. Todmal, A. D., Rao, G. S., & Gagare K. (2023). The Role of Emotional Intelligence in Effective Teaching and Classroom Management. *Classroom Management*, 1. (in English).
37. Topuzov, O., Malykhin, O., Aristova, N., Kalinina, L., & Mosiakova, I. (2024). Learning Losses Among Students of General Secondary Schools in Ukraine as a Consequence of Unpredictable Global Challenges: Challenges and Perspectives. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference*, 1, 563–572. <https://doi.org/10.17770/sie2024vol1.7915> (in English).
38. Topuzov, O., Malykhin, O., Aristova, N., Zahorulko, M., & Lipchevska, I. (2024). Visualizing Educational Information: Primary School Teachers' Views. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference*, 1, 573–584. <https://doi.org/10.17770/sie2024vol1.7885> (in English).
39. Wang, L. (2022). Exploring the Relationship Among Teacher Emotional Intelligence, Work Engagement, Teacher Self-Efficacy, and Student Academic Achievement: A Moderated Mediation Model. *Frontiers in Psychology*, 12, 810559. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.810559> (in English).
40. *Why Emotional Intelligence Matters for Educators*. (2024, Березень 6). Harvard Graduate School of Education. <https://www.gse.harvard.edu/ideas/edcast/24/03/why-emotional-intelligence-matters-educators> (in English).
41. Wilcox, L. (2015, Липень 6). *Emotional Intelligence Is No Soft Skill*. Professional & Executive Development. Harvard DCE. <https://professional.dce.harvard.edu/blog/emotional-intelligence-is-no-soft-skill/> (in English).
42. *7 Key Soft Skills of Successful People*. (2021, Січень 8). World Economic Forum. <https://www.weforum.org/stories/2021/01/7-key-soft-skills-of-successful-people/> (in English).

| Матеріал надійшов до редакції: 16.04.2025 р. | Прийнято до друку: 10.05.2025 р. | Опубліковано: 30.06.2025 р. |